

מראי מקומות- סנהדרין ק"

חושדים אותו שהי' מיוחד עם הנשים, שהרי לא הי' אשתו עמו, וודאי היו נשים צריכים לשאול לו שאלות, וא"כ נמצא שהי' מיוחד עם הנשים, ולכן חשדוהו. אבל האמת הוא דלא הי' שום יחוד, שהרי יהושע הי' עמו כל הזמן, ויחוד מותר אם יש ב' אנשים שם.

(ה) **כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנא' ולא כקרח וכעדתו וכו'- כ' הספר המצוות להרמב"ם** (שורש ח'), דמה דאמרי' דעובר בלאו, אי"ז לאו ממש, אלא הכוונה לומר שכל מי שיחלוק על הכהונה, לא יחול בה מה שהגיע לקרח ובעדתו מן הבליעה והשריפה, אלא יהי' ענשו כאשר דבר ד' ביד משה, ר"ל הצרעת, ומה שהביא הקרא, על דרך אסמכתא הוא, וכזה כ' גם בלאווין מ"ה. וע' ברמב"ן בהשגת לסה"מ שם, ומשמע דכוונתו לומר דמשום דרקועי פחים יהי' זכר למה שנעשה לעדת קרח, ממילא לא יהי' אדם חולק על הכהונה כמו שחלקו עדת קרח. וע' **בחפץ חיים** (פתיחה, לאווין י"ב) שכ' דאם ע"י אמירת לה"ר הרי הוא מחזיק במחלוקת, הרי הוא עובר בלאו דולא יהי' כקרח וכעדתו. ובבאר מים חיים הביא מהסמ"ג ור' יונה דמשמע דס"ל שהוא לאו ממש, דלא כדברי הרמב"ם והרמב"ן הנ"ל.

(ו) **כל החולק על מלכות בית דוד... על רבו...** כ' המאירי, "אע"פ שהמחלוקת בכללו הוא דבר שנזא ומשוקץ... מ"מ כשהוא חולק עם רבו, או עם מי שהוא בראוי לקבל מרות מהם, הוא שנזא ביותר, והוא שאמרו כל החולק על מלכות בית דוד ראוי להכישו נחש, וכל החולק על רבו כאלו חלק על השכינה, וכו'".

(ז) **כל החולק על רבו כחולק על השכינה- פרש"י**, חולק על ישיבתו. ופי' המהרש"א, דמייתי מקרח שהי' חולק על שררה של משה, ובכללו על תורתו. וע' בבאר שבע, שכ' דדברי רש"י סתומים, וכ' דאפשר הי' לפרש דכוונת רש"י דעיקר המחלוקת הוא על תלמידיו של רבו, וכעין הא דמחלוקת קרח, דעיקר המחלוקת על משה הי' על מינוי של

(א) **כיון דכולהו רבנותא ידידי' אמר איהו נמי תמות נפשי עם פלשתים- פי' היד רמה, כיון שכל הגדולה שלו היא שהרי הכל נעשה כמצותו, נוח לו לבזות עצמו עמכם כדי שתשמעו לו לבזות אתכם. ובאו"א קצת כ' המהרש"א, דכיון דכל החשיבות שלו הוא, אין לו גנאי כ"כ כמו גנות שלכם, כמו ששמשון לא הי' נחשב לו חיותו לגבי מיתת פלשתים.**

(ב) **ועוד, דקאמר לכו עבדיתו תכלתא, וכו'- כ' המהרש"א, דדרשי' כן מהא דסמך התורה פרשת קרח לפ' ציצית. וע"ע בעיון יעקב** שהביא מה דא"י במדרש דמי שמבטל מצות ציצית לא יהי' לו חלק לעוה"ב, וכ' דאפשר דמשו"ה עדת קרח אין להם חלק לעוה"ב.

(ג) **קריאי מועד, שהיו יודעים לעבר שנים, וכו'-** העיר הבאר יוסף (במדבר ט"ז, ב'), לכאור' ידיעה לעבר השנים ולקבוע החדשים הוא רק פרט א' בהא שהיו תלמידי חכמים, ומ"ש דנקט התורה פרט זה. וביאר, דבעצם הי' קו' גדולה על קרח, הרי השכינה הי' שורה במשכן כשאהרן התחיל לעבוד בו, וא"כ ודאי הוא בחיר ד', ומהו המקום לטעון. וע"ז בא קרח לומר, דבעצם הי' הקב"ה מסכים עם כל מי שמשנה בחר להיות כ"ג, וכיון שמשנה בחר אהרן, גם לבחירה זו הסכים הקב"ה, אבל בעצם גם אם הי' בוחר באחר, הי' הקב"ה יסכים לזה ג"כ. וכדי לחזק טענתו, הביא קרח ת"ח שהיו יכולים לעבר השנים ולקבוע חדשים, לרמז דכמו לענין קידוש החדשים, הדין הוא דאפי' אם הב"ד טועה בענין קידוש החודש, מ"מ הקב"ה יהי' מסכים לקביעותם, והחודש מקודש, כן לענין מינוי כ"ג, הקב"ה יסכים לכל מה שבחר משה.

(ד) **מלמד שכאו"א קנא את אשתו ממה- פי' המהרש"א, דלפי שפירש משה מן האשה, היו ליצני הדור אומרים, א"א לילוד אשה לפרוש לגמרי מן האשה. והרי"ף על הע"י פי' דכיון שיצא חוץ למחנה ונטה אהלו שם, היו**

יכולים להתנהג ע"פ הקב"ה בלא שום אמצעי. וע"ז השיבו השמש והירח, דטענה זו שטות הוא, שהרי הקב"ה קבע העולם כן, שיהיו אמצעים, וכמו שהשמש והירח הם אמצעים להאיר להעולם על ידם, וכן משה הוא אמצעי הרוחני להאיר באור הרוחני לכלל ישראל.

(ב) **מקום נתבצר להם בגיהנם, וכו' - פרש"י**, התקין להן הקב"ה מקום גבוה שלא העמיקו כ"כ בגיהנם, ולא מתו. וע' במלא הרוצים שהביא שגירסת הרא"ם ברש"י הוא דכל שלשים יום חוזרין לגיהנם ונידונין. וכ' המל"ה דמשמע מגירסא זו דלא עלו בני קרח משם, ואילו במדרש מבואר שעלו לא"י והולידו משפחות.

(ג) **אשר נשבעתי באפי, באפי נשבעתי וחזורי ב' - ע' בתוס' בב"ב** (עד. ד"ה ועכשיו), דדייק מהכא דהקב"ה יכול להתיר לעצמו, והק' דהא אין הדין כן, הרי חכם אינו יכול להתיר לעצמו, והניח בקו'. וכ' המהרש"א בחגיגה (י). דאין כוונת הגמ' אלא לומר דהקב"ה חזר בו, אבל אה"נ, ההתרה צריך להיות ע"י אחרים. וע' בשער המלך (שבועות ו', ה') שהביא קו' תוס' הנ"ל, וכ' דאולי מה דאמרי' שאין חכם יכול להפר לעצמו, הוא דוקא לשמואל, דיליף המקור דהתרת נדרים הוא מהא דאחרים מוחלין לו, אבל לפי ר' יהושע, דס"ל דהמקור להתרת נדרים הוא מאשר נשבעתי באפי, אפשר דאה"נ, אין שום מקור לומר שאין החכם יכול להתיר לעצמו.

(ד) **שנא' הלוך וקראת... ומה אחרים באים בזכותם, הם עצמן לא כ"ש - פי' העיון יעקב**, דר"ע ס"ל דהאי קרא באותן שהיו פחות מבן עשרים ויותר מבן ששים, שעליהם לא נגזרה גזרה כלל.

(ט) **עשרת השבטים אינן עתידין לחזור - פרש"י**, דעשרת השבטים שהגלה סנחריב, אינן עתידין לחזור. עוד פי', דעל דור זה קאמר, דאין להם חלק לעזה"ב, אבל בניהם ובני בניהם שפיר יש להם (וגם יכולים לומר דעתידין לחזור בקיבוץ גליות). וע' בפיה"מ להרמב"ם כאן שכ' "כבר זכרתי לך פעמים

אהרן ואיצפן בן עוזיאל. אבל כ' דבעיקר נראה שאי"ז הפירוש, אלא עיקר הפירוש הוא ע"פ מש"כ הרמב"ם (ת"ת ה', ב), דאיזהו חולק על רוב, זהו שקובע לו מדרש, ויושב ודורש ומלמד שלא ברשות רבו, ורבו קיים, אע"פ שרבו במדינה אחרת. וע"ש שכ' שאין כוונת רש"י לומר שחולק על איזה פסק של רבו, שהרי כך הי' דרכו של תורה מימי התנאים, דהתלמידים היו חולקים על רבותם באיזה מקומות. וע"ש עוד באריכות בענין זה.

(ח) **כל המתרעם על רבו כאילו מתרעם על השכינה - פרש"י**, שאומר על רבו שנוהג לו מדה כבושה ומדת אכזריות. ופי' המהרש"א, דהיינו משום דכתי' שם מי יתן מותנו במדבר, בשבתנו על סיר הבשר, וכו'.

(ט) **משוי ג' מאות פרדות לבנות היו מפתחות וכו' - כ' היד רמה** דלשון הבאי הוא, דהיינו לשון גוזמא, וכ"כ המהרש"א. עוד כ' המהרש"א, דמה שנקט פרדות לבנות, היינו משום דמכת פרדה לבנה קשה הוא, ולכן הי' משא בפרדות לבנות, שלא יבא אחר לנגוע בהם.

(י) **קרח לא מן הבלועים ולא מן השרופים - פי' העיון יעקב**, לפי שעמד לו זכותו של שמואל.

(יא) **רבש"ע, אם אתה עושה דין לבן עמרם, נצא, וכו' - פי' הרשב"א** (חי' אגדות, נדרים לט:), כי תכלית כל הבריאה הוא מין האנושי, וכדי לעבוד ד'. ואם לא ינבא א' מבני ישראל, אין אנו יודעין איך לעבדו. והנה, כל הבריאה תלוי וקיים בקיום התורה ע"י כלל ישראל. וא"כ, אם בא א' ושיבש מה שהנביא אמר בשם ד', אז יתכן שיהי' סתירת התורה, דהיינו סתירת קיום העולם, וממילא גם המאורות לא יהיו צריכין להאיר, שהרי א"כ אי"צ לכל העולם כולו. וא"כ, שפיר באו המאורות לטעון בעד משה רבנו. וע"ז השיב הקב"ה דמפני שוטים אלו שקלקלו א"א לבטל העולם, שגם לשמש ולירח עובדים, ואין העולם מתבטל, אלא עולם כמנהגו נוהג, כי כן יסד המלך, ושוטים אלו עתידין ליתן את הדין. **וע"ע בערוך לנר** כאן, שכ' לפרש דטענת קרח הי' דאי"צ אמצעי כמשה, אלא

וכו', והכי אמר בכתובות בפ"ב, נבלתי יקומון לרבות נפלים. וע' באגרות משה (יו"ד ח"ג, סי' קל"ח), שכ' שם דמבואר כאן, דלרבינא, שהוא הבתרא והלכה כמותו, דיחיו נפלים בתחיית המתים לעתיד לבא, וע"ע בתשו' זו דברים של חיזוק.

(כ) **משעה שיאמר אמן - פי' המהרש"א**, דמילת "אמן" בכל מקום היינו קיום הדבר ואמיתותו, וזה הקטן, בדבורו, כשהוא אומר אמן, ומחזק ומקיים הברכה ששומע, הרי הוא זוכה לפתוח לו שערי גן עדן ועוה"ב. ומה דאמר' דאמן היינו נוטריקון של קל מלך נאמן, הביאור הוא שהוא קל בעוה"ז, ומלך לדון על כל באי העולם בענין עולם הבא, ונאמן לשלם שכר ועונש לכל איש כדבריו.

רבות, שכל מחלוקת שיהי' בין החכמים שאינו בא לידי מעשה, אלא שהוא אמונת דבר בלבד, אין צד לפסוק הלכה כאחד מהם". ויש לע', א"כ, למה אנו מתפללים בכל יום, "ופדה כנאמך יהודה וישראל", הרי זה משמע דהקב"ה עתיד לגאול גלות יהודה וגלות ישראל, ומהכ"ת לומר כן. וראיתי דבר נפלא בפ' עיון תפילה (באוצר התפלות, על צור ישראל), "כלפי מה ששנה ר"ע במשנתו עשרת השבטים אינם עתידים לחזור, שנא' וישליכם וכו', אנחנו מתפללים בכל יום להשיב גם את שבות ישראל עם שבות יהודה, כי יקים השי"ת את דבריו אשר דבר ביד עבדיו הנביאים ושבתי את שבות עמי ישראל ויהודה".

(טז) **עשרת השבטים אין להם חלק לעוה"ב - פרש"י** דאית דמפרשי דהיינו לימות המשיח, שלא יקבלם משיח עם שאר גליות. והק' **הבאר שבע**, הא ימות המשיח ועוה"ב דברים שונים הם, כמבואר בכמה דוכתי. ועוד, מדכיל מרגלים בהדי אינך שאין להם חלק לעוה"ב, דהיינו עולם הנשמות או עולם התחי', א"כ דכוותי' לענין עשרת השבטים, דאין להם חלק לעוה"ב היינו עוה"ב ממש, והניח בקו'.

(יז) **קטני בני רשעי ישראל, אין באין לעוה"ב, וכו' - כ' המהר"ל** דבן קטן נמשך אחר אביו, ולפיכך י"ל שאין להם חלק לעוה"ב, שטפל אל אביו. ור"ע ס"ל דשומר פתאים ד', דכיון שאין לפתאים שמירה מעצמם, הש"י שומר אותם עד שאין נחשבים טפלים אל האב, והש"י הוא להם לאב.

(יח) **קטני בני רשעי ישראל, וכו' - העיר הבאר שבע**, הא משמע דודאי האב אין לו חלק לעוה"ב, ואיך שייך לומר כן, הרי אמר' דכל ישראל יש להם חלק לעוה"ב. וע"ש שכ' דמיירי בפושעי ישראל בגופן, דבהם שפיר יש לומר שאין להם חלק לעוה"ב, ע"ש ראיתו.

(ט) **קטן מאימתי בא לעוה"ב... משעה שנזרע - פרש"י**, משעה שנקלט הזרע במעי אשה, אפי' הפילה אמו ונמחה, יש לו חלק לעתיד